

มะหาด

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Artocarpus lacucha* Roxb.

วงศ์ : MORACEAE

ชื่ออื่น : หาด (ทั่วไป) มะหาดใบใหญ่ (ตรัง) หาดขนุน ปวกหาด (เหนือ) ขนุนป่า

ลักษณะทั่วไป : ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ สูง 15-25 เมตร ไม่ผลัดใบ ทรงพุ่มกลม ลำต้น เปลือกเรียบ เปลือกสีน้ำตาลอมแดงถึงน้ำตาลเข้ม ต้นแก่ผิวจะหยาบและแตกเป็นสะเก็ดเล็กๆ ยอดอ่อนมีขนสีน้ำตาลออกแดงหนาแน่น มีน้ำยางสีขาว ใบ เป็นใบเดี่ยวเรียงแบบสลับระนาบเดียว รูปไข่หรือรูปขอบขนานขนาด 25-30×15-20 เซนติเมตร ปลายใบมน ฐานใบมนหรือแหลมกว้าง อาจเบี้ยวไม่สมมาตร ขอบใบเรียบหรือมีซี่จึกเล็กน้อย ใบแก่สีเขียวเข้ม เหนียวคล้ายหนัง ด้านบนมีขนหยาบเล็กน้อย ด้านล่างสีเขียวอมเทา มีขนหยาบสีเหลืองเล็กน้อย เส้นใบข้าง 8-20 คู่ จรดกันที่ขอบใบ เส้นใบย่อยเห็นชัดเจนที่ด้านท้องใบ ก้านใบยาว 1.4-3.3 เซนติเมตร มีขนแข็งสีเหลืองหนาแน่น มีหูใบเล็กบาง ขนาด 4-5 เซนติเมตร รูปหอกซึ่งหลุดร่วงเร็วและมีขนปกคลุมหนาแน่น กิ่งก้านค่อนข้างอ่อน อ้วน หนา 3-6 มิลลิเมตร ไม่มีรอยแผลงแวน ดอก เป็นช่อกลมแน่นสีเหลืองหม่นถึงชมพูอ่อน แบบช่อกระจุก ดอกแยกเพศร่วมต้น ช่อดอกตัวผู้กลม ช่อยาว 0.8-2 เซนติเมตรออกเป็นช่อเดี่ยวที่ชอกหรือช่วงล่างของกิ่งก้าน โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดกลีบเลี้ยงมี 2 พูกลี เกสรเพศผู้จำนวนมาก ช่อดอกตัวเมียรูปไข่ หรือรูปขอบขนาน มีสีเหลืองอ่อน ออกตามกลีบช่วงบน กว้าง 0.8-1.2 เซนติเมตร ยาว 1.2-2.3 เซนติเมตรปลายกลีบดอกหยัก ก้านช่อยาว 2.5-3.5 เซนติเมตรกลีบเลี้ยง 4 กลีบ ผล เป็นสดมีเนื้อ เป็นผลรวมรูปร่างบิดเบี้ยว ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 2.5-8 เซนติเมตรก้านผลยาว 1.2-3.8 เซนติเมตร สีเหลืองอ่อนหรือส้มผลแก่สีเหลืองปนน้ำตาล รูปร่างบิดเบี้ยวเป็นตะปุ่มตะป่ำ ผิวนอกมีขนนุ่มคล้ายกำมะหยี่ เนื้อในสีเหลืองเข้มถึงสีชมพู เมล็ด รูปขอบขนาน หรือเกือบกลม สีน้ำตาลเทา จำนวนมาก ขนาด 1.2 เซนติเมตร

การกระจายพันธุ์ : เจริญเติบโตได้ดีในดินเกือบทุกประเภท แม้ช่วงที่มีฝนตกน้อย ต้องการน้ำและความชื้นปานกลาง มักพบขึ้นทั่วไปในที่ที่ถึงโล่งแจ้ง ตามป่าดงดิบ ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าคันทนา ป่าหินปูนที่ระดับความสูงจากระดับน้ำทะเล 100-1,800 เมตร

ออกดอก : ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน

การขยายพันธุ์ : เพาะเมล็ด ตอนกิ่ง

ประโยชน์ : พวงจากแก่น โดยนำแก่นไม้ที่อายุ 5 ปีขึ้นไป มาสับแล้วเติมน้ำจนเกิดฟอง ช้อนฟองที่ได้รวมกันทำให้แห้ง จะได้ผงสีขาวนวลจับกันเป็นก้อน นำไปย่างไฟให้เหลือง แล้วนำมาบดเป็นผง เรียกว่า “ผงปวกหาด” มีรสร้อนเมา นำมาชงกับน้ำเย็นรับประทาน เป็นยาขับพยาธิตัวดีและพยาธิไส้เดือน หรือใช้ละลายน้ำ ทาแก้ผื่นคัน

แก่น รสร้อน ขับพยาสีขาว แก้ม แก้มท้องอืดเฟ้อ แก้มยัย แก้มเส้นเอ็นพิการ แก้มเปื้ออาหาร แก้ม ขับ
โลหิต ละลายเลือด ขับปัสสาวะ แก้มไขต่างๆ แก้มน้ำเหลืองเสีย แก้มประคองทุกชนิด แก้มหอบหืด แก้มเสมหะ

ราก แก้ม ขับพยาสีขาว ร้อนใน ขับพยาสีขาว แก้มยัยในเส้นเอ็น

เปลือกต้น รสฝาด ใช้เกี่ยวกับหมากแทนสีเสียดประเทศอินเดีย และเนปาลใช้ ดมน้ำทา
รักษาผิว

เปลือกต้นสด สมาน ทาขับพยาสีขาว ดมกินแก้ม ขับพยาสีขาว

ผลสุก รับประทานได้ รสหวานอมเปรี้ยว

ใบ ประเทศเนปาลใช้เป็นอาหารสัตว์ ช่วยเพิ่มการขับน้ำนม

